

Міністерство освіти і науки України
Інститут педагогіки НАПН України
ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»
Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського
Львівський національний університет імені Івана Франка
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
Прилуцький гуманітарно-педагогічний коледж ім. І. Я. Франка
Департамент освіти і науки Сумської обласної державної адміністрації
Комунальний заклад «Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти»
Комунальна установа «Центр професійного розвитку педагогічних працівників»
Глухівської міської ради Сумської області

Розвиток гнучких умінь (soft skills) у процесі освітньої діяльності: теорія і практика

**МАТЕРІАЛИ
II Всеукраїнської науково-практичної
інтернет-конференції**

22 лютого 2024 року

Глухів – 2024

УДК: 378:[005.745:004]-057.4-057.875 (082)

P64

*Друкується за рішенням вченої ради Глухівського НПУ ім. О. Довженка
(протокол № 10 від 27.03.2024 р.).*

Розвиток гнучких умінь (soft skills) у процесі освітньої діяльності : теорія і практика : матеріали II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (м. Глухів, 22 лютого 2024 року) / за науковою редакцією д-ра пед. наук, професора Бірюк Людмили Яківни. Глухів : РВВ Глухівського НПУ ім. О. Довженка, 2024. 280 с.

Технічні редактори: д-р філософії, ст. викладач Тихонова Альона Петрівна, ст. викладач Шейко Галина Дмитрівна.

До збірника матеріалів увійшли тези доповідей науковців, педагогічних працівників, молодих учених та здобувачів освіти за результатами науково-дослідної роботи за напрямками: формування гнучких умінь (soft skills) як психолого-педагогічна проблема, розвиток гнучких умінь у здобувачів вищої освіти, теоретико-методичні основи формування soft skills у здобувачів загальної середньої освіти, формування наскрізних умінь у здобувачів дошкільної освіти.

Матеріали будуть корисними для науковців, педагогічних працівників, молодих дослідників, аспірантів, магістрантів, студентів, а також широкого кола читачів, які цікавляться актуальною науковою проблематикою.

Відповідальність за науковий рівень тез доповідей, обґрунтованість висновків, достовірність результатів, а також дотримання принципів академічної доброчесності несуть автори публікацій.

© Глухівський НПУ ім. О. Довженка, 2024

© Автори публікацій, 2024

ЗМІСТ

ЧАСТИНА І

Арушанян О. М. Розвиваємо емоційний інтелект дошкільників	8
Барко М. Ю. Soft skills як засіб ефективної інтеграції уроків з музичного мистецтва в освітньому процесі молодших школярів	11
Біла О. О., Бондаренко О. І. Розвиток гнучких умінь у молодших школярів із особливими потребами в умовах корекційно-розвиткових занять	13
Бірюк Л. Я. Зарубіжний та вітчизняний досвід формування soft skills у здобувачів освіти вищих навчальних закладів	16
Богута В. М. Змістовий компонент підготовки здобувачів вищої освіти за сертифікатною освітньою програмою «Формування soft skills молодших школярів»	20
Бойчук В. С. Формування soft skills підлітків на уроках англійської мови	21
Борисьонок М. О. Уплив цифрових освітніх технологій на формування soft skills у майбутніх учителів початкової школи	23
Бреславська Г. Б. Формування у студентів-дошкільників soft skills як чинників успішної професійної діяльності	25
Вишник О. О. Психологічні особливості емоційного інтелекту здобувачів початкової освіти	27
Гречаник С. В. Формування soft skills у контексті емоційно-естетичної компетентності учнів початкової школи	29
Демченко С. О. Громадянська компетентність та формування soft skills учнів початкової школи в контексті трансформацій українського суспільства	31
Єпіхіна М. А., Бадер С. О. Партнерська взаємодія як засіб розвитку soft skills в учнів початкової школи	33
Зобенько Н. А. Формування емоційного інтелекту в дітей молодшого шкільного віку	36
Золотаренко Т. О. Особливості розвитку soft skills у структурі громадянської освіти	38
Зорочкіна Т. С., Здір Д. Р. Упровадження інноваційних технологій в освітній процес початкової школи	41
Ігнатенко О. В. Формування soft skills в процесі групової роботи на уроках інформатики в початковій школі	42
Качур О. С. Розвиток комунікативних умінь дітей дошкільного віку з порушеннями мовленнєвого розвитку	44
Коваленко А. О. Особливості розвитку творчих здібностей молодших школярів на уроках музичного мистецтва	47
Красовська О. О., Ковалевич А. І. Формування гуманної особистості молодшого школяра шляхом упровадження аксіологічного підходу на уроках «Мистецтва»	48
Красовська О. О., Максимчук Н. С. Педагогічні технології формування екологічної культури учнів початкових класів Нової української школи	51
Крижановська В. В. Розвиток аналітичних навичок учасників освітнього	54

процесу на базі університетських аналітичних центрів	
Лучанінова О. П. Формування мовленнєвої компетентності учня початкових класів на уроках розвитку зв'язного мовлення: комунікативно-діяльнісний підхід	56
Лушпай Т. І. Формування критичного мислення старших дошкільників у сучасних умовах закладу дошкільної освіти	59
Маринченко І. В. Модернізація освітнього простору в контексті надбань теорії поколінь	61
Мойсієнко І. М. Навчання впродовж життя як педагогічна проблема	64
Нікітченко Н. Г. Еколого-валеологічна компетентність як трансверсальна здатність майбутніх учителів біології	66
Островська Н. О. Особливості розвитку soft skills у здобувачів вищої освіти у процесі вивчення освітнього компонента «Тренінг комунікативності»	68
Півоар С. П., Півоар Н. В. Вплив дистанційного навчання молодших школярів на формування емоційного інтелекту	71
Пішун С. Г. Розвиток soft skills як фактор успішної професійної діяльності майбутніх учителів	74
Прокопенко В. В. Окремі аспекти формування soft skills у здобувачів медичної освіти засобами гуманітарних дисциплін	76
Серих Л. В. Розвиток soft skills підлітків закладів загальної середньої та позашкільної освіти в контексті естетичного виховання	78
Солод І. С. Здоров'язбережувальна компетентність молодших школярів в умовах воєнного стану	80
Тихонова А. П. Теоретико-методичні засади формування гнучких умінь у молодших школярів	82
Тюльпа О. І. Розвиток soft skills учнів молодших класів на уроках музичного мистецтва	85
Тюльпа Т. М. Формування soft skills майбутніх соціальних працівників у процесі викладання навчальних дисциплін гуманітарного циклу	88
Тюріна В. О. Формування soft skills як детермінант розвитку емоційного інтелекту майбутніх офіцерів поліції	90
Федій Ю. О. Використання інтерактивної платформи Figjam в процесі навчання англійської мови учнів початкових класів	92
Федоренко А. А. Використання цифрового контенту в позашкільних навчальних закладах для розвитку наскрізних умінь у молодших школярів	94
Федоренко С. В., Бернадін Д. В. Розвиток лідерських якостей студентів у США: теорія та практика	97
Харковський Є. М. Soft skills як складник професійної компетентності майбутніх учителів іноземної мови	99
Хоруженко Т. А. Креативність як soft skills учителів XXI століття	101
Цалапова О. М. Медіаосвіта в родинному колі	103
Цегельська В. М. Розвиток креативного мислення учнів на уроках музичного мистецтва	106
Черкашина К. А. Розвиток soft skills як складова професійної компетентності	109

РОЗВИТОК SOFT SKILLS ЯК СКЛАДНИК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Черкашина Крістіна Анатоліївна,
викладач-стажист кафедри початкової і спеціальної освіти
Мелітопольського державного педагогічного
університету імені Богдана Хмельницького

Ключові слова: *здобувачі вищої освіти, soft skills, м'які навички, професійні компетентності, емпатія, навички спілкування, вміння домовлятися з людьми, працювати в команді, аргументувати та відстоювати свою позицію.*

Постановка проблеми. Сучасні умови життя вимагають від здобувачів вищої освіти не тільки базових знань, а й умінь, особливо навичок самоорганізації, комунікабельності, мобільності та інших навичок. Soft skills відповідають за успішну участь і високу продуктивність в освітньому процесі. Означені навички можуть включати соціальні переваги, навички спілкування, мовні навички, особисті звички, когнітивну або емоційну емпатію, управління часом, командну роботу та лідерські якості.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Зміст та сутність, що наповнює поняття «м'які навички», визначено багатьма відомими дослідниками (С. Бойд, Р. Болстад, К. Двек, Г. Клакстон, Б. Лукаш, Г. Пауелл, Р. Хіпкінс, М. Чемберс та ін.), організаціями (ООН, OERS, ЄС) та національними урядами.

Особливий інтерес у педагогічних дослідженнях сьогодні викликає проблема формування професійних компетентностей фахівців різних професій, у тому числі й педагогів. Розвідки вчених Н. Бібік, А. Маркової, К. Коваль, І. Ісаєва, І. Зимньої, Н. Кузьміної, О. Овчарук, О. Пометун, С. Ракової, О. Савченко, В. Сурашоніна, І. Тимофєєвої присвячені різним аспектам, пов'язаним із дослідженнями soft skills. Проте обґрунтовані дослідження проблеми формування й розвитку комплексних компетентностей майбутніх учителів початкової школи на сьогодні відсутні.

Мета публікації: проаналізувати значущість та актуальність в сьогоденні «soft skills» для професійного становлення майбутніх педагогів.

Виклад основного матеріалу. «М'які навички» або «гнучкі навички» (англ. soft skills) – комплекс неспеціалізованих, надпрофесійних навичок, які відповідають за успішну участь у робочому процесі, високу продуктивність і, на відміну від спеціалізованих навичок, не пов'язані з конкретною сферою [1].

Soft skills – це «надпрофесійні» навички, без яких кожній людині, яка хоче досягти успіху вжитті, буде важко. Тому, щоб забезпечити свою конкурентоспроможність на ринку праці та сприяти успішній професійній діяльності, вони починають навчання у школі та продовжують свій розвиток у закладах вищої освіти [2].

Комплекс професійних компетентностей є важливим для майбутньої професії здобувачів закладів вищої освіти. Викладачі реалізують освітні функції та добре знають специфіку інноваційної галузі, розуміють сучасні тенденції та новітні технології. Проте, аналіз основної частини професійно-освітньої програми вищої освіти показує, що soft skills практично не представлений серед розвинутих компетенцій у майбутніх фахівців, які здобувають освіту. Важливо приділити особливу увагу розвитку цього виду навичок у майбутніх педагогів. Як зазначалося раніше, перелік компонентів м'яких навичок дуже широкий, тому важливо зосередитися на розвитку таких навичок у здобувачів.

1. *Комунікабельність.* Говорячи про комунікативні навички, як одну з м'яких навичок, здобувачам слід налагоджувати стосунки, як всередині навчальної групи в перебігу реалізації проекту, так і з працівниками представника роботодавця. Зважаючи на різноплановість майбутньої діяльності здобувачів, необхідною умовою стає вміння домовлятися з людьми, працювати в команді, аргументувати та відстоювати свою

позицію. При цьому розвинути означене уміння досить складно, оскільки такі навички набуваються в процесі спілкування під час виконання певних завдань.

Володіючи комунікативною компетентністю, учитель може досягти високих результатів у своїй професійній діяльності, налагодити ефективні взаємини з дітьми, встановити партнерські відносини з їхніми батьками. Такий учитель здатний зрозуміти своїх колег, спрямувати процес спілкування на виконання педагогічних завдань [4, с. 53].

2. *Самоконтроль та емоційний інтелект.* Цю навичку можна визначити як вміння керувати власними емоціями та стресом. Страх запропонувати не ту ідею, організувати відкриту дискусію тощо обмежує творчий підхід до реалізації проєкту. Дефіцит часу також може спричинити стрес. У цьому контексті складники м'яких навичок мають також включати навички управління часом та рефлексії результатів роботи.

Емоційний інтелект (EQ) у загальному розумінні розглядається як здатність працювати з емоціями і проявляти емпатію. Емоційний інтелект містить такт емоційні здібності: опис і вираження емоцій правильно, інтегрування емоцій в когнітивні процеси, розуміння емоцій та їхній вплив на різні ситуації. Емоційний інтелект визначається як «підвимір соціального інтелекту, який має у своєму складі здатність контролювати власні почуття та емоції інших, щоб розрізнити їх і використовувати цю інформацію у своїх думках і діях».

Людина має розпізнавати емоції, визначати негативні й позитивні почуття, відокремлювати особисте сприйняття від наочних фактів, управляти власними і чужими емоціями. Така людська здатність, як вміння точно відчувати ситуацію, розуміти бажання оточуючих, стійкість до стресу і вплив негативних емоцій має бути притаманна кожному фахівцеві у процесі виховання, розвитку дитини [6, с.131].

3. *Творча майстерність.* Мінливість сучасного світу визначає правила підготовки педагогів. Творчі учасники освітнього процесу можуть знаходити нові способи виконання завдань, покращувати процеси та розвивати нові можливості.

Творчий процес – це створення нових соціально значущих матеріальних і духовних цінностей. Ми розділяємо точку зору В. Шубинського відносно його етапів формування творчості: – зіткнення з новим, творча невизначеність; – пошуки рішення; – критика; – підтвердження і втілення. На кожному з них формуються певні елементи творчих умінь і навичок здобувачів [5, с. 310].

Soft skills – соціальні навички, якими людина користується у вирішенні різних проблем в побуті, на роботі й у міжособистісних відносинах. Незважаючи на різні підходи до класифікації м'яких навичок, в їх основі лежать такі моделі: навички комунікації та міжособистісного спілкування, навички планування та управління часом, лідерство та командна робота, критичне мислення та здатність вирішувати проблеми

Під інноваційними стратегіями розвитку освітнього процесу розуміють програми трансформації та розвитку традиційного змісту, методів, форм, освітніх цінностей та ідеалів, організаційний сценарій освітнього процесу [3].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Попит на конкурентоспроможних педагогів, які володіють сучасними інноваційними методами, професійною компетентністю та високим рівнем soft skills є однією з основних вимог до національних систем освіти для входження в європейський освітній простір XXI століття. Виходячи з вищевикладеного, останнім часом у науковій сфері значного розвитку набуло питання «м'яких навичок» майбутніх педагогів професіоналів.

Викладання та навчання у закладах вищої освіти має бути зосереджено на формуванні та розвитку перспективних знань і навичок - формування soft skills, які випереджають сучасні вимоги до фахівців різних рівнів і спеціалізацій. Тому визначені здатності є універсальними і з часом вони лише набувають більшого значення та оновлюються. Здатність до постійного вдосконалення та схильність мислити абстрактно є перевагою у все більш індивідуалізованому світі.

Список використаних джерел

1. Бахмат, Н. (2022). Розвиток soft skills здобувачів початкової освіти в умовах інклюзії. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: «Педагогічні науки», (1), 144–152.*
2. Бобро, А. (2021). Формування soft skills у майбутніх учителів початкової школи. *Наукові записки. Серія «Психолого-педагогічні науки» (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя). №1.С. 117-124.*
3. Дзевицька, Л., Цапко, А., Солтис, Н. (2023). Забезпечення розвитку soft skills у студентів вищих навчальних закладів: інноваційні стратегії та ролі освіти. *Журнал «Перспективи та інновації науки»(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»).* Випуск №14 (32).С.149-160.
4. Дубяга, С. М. (2017) Формування комунікативної компетентності майбутнього вчителя початкової школи в закладах вищої освіти. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету: Збірник наукових праць. Вип. 19 (2). 52-59.*
5. Дубяга, С.М. та Шевченко, Ю.М. та Фефілова, Т.В. (2014). Розвиток творчих здібностей майбутнього вчителя початкової школи у процесі навчання у ВНЗ. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології.* (1 (35)). 309-317.
6. Шевченко, Ю. & Свириденко, Г. (2022). Розвиток емоційного інтелекту майбутніх фахівців як запорука ефективності процесу розвитку дитини. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: Педагогіка, 1 (28). 130-134.*

РОЗВИТОК НАВИЧОК МЕРЕЖЕВОЇ КОМУНІКАЦІЇ У СИСТЕМІ ЦИФРОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНФОРМАТИКИ

Шакотько Віктор Васильович,
кандидат педагогічних наук,
ст. викладач кафедри технологічної
та професійної освіти
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

Ключові слова: *майбутні вчителі інформатики, комунікація, soft skills, цифрова компетентність.*

Постановка проблеми. Розвиток навичок мережевої комунікації в системі цифрових компетентностей майбутніх учителів інформатики є критичним аспектом їх підготовки до професійної діяльності в сучасному світі. Оскільки сучасне суспільство все більше стає цифровим, вміння ефективно спілкуватися та працювати в мережевому середовищі стає необхідним для успішної педагогічної кар'єри та особистого розвитку.

Навички комунікації є основою soft skills або «м'яких навичок». І якщо, як зазначає Брін Донован [5], для більшості професій ці навички є негалузевими, то для педагогічної діяльності навички спілкування з різними категоріями людей (учнями, батьками, колегами по роботі, жителями мікрорайону тощо) є складниками професійної компетентності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Термін soft skills на позначення навичок міжособистісного спілкування був уведений в системі підготовки військових армії США на початку 70-х років ХХ століття. В останні десятиліття наукові дослідження з цього питання активізувалися. Значний вклад у підвищення ефективності досліджень з цього питання в розвинених країнах Європи та США вносять приватні компанії. Наприклад, у дослідженні компанії Google наголошується на тому, що певні soft skills, зокрема навички вирішення проблем, здійснювати наставництво, вміння слухати співбесідника та працювати в команді, емпатія є невід'ємною частиною успішної роботи компанії [5].